

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II

DERS NOTU

Konu	Çok Partili Siyasal Yaşama Geçiş Denemeleri (Şeyh Said isyanı, İzmir suikast girişimi, Menemen olayı)				
Hafta	3	Dönem	BAHAR	Öğretim Elemanı	Öğr. Gör. Murat ÖNAL

1. Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri

1.1.Halk Fırkası

1.2.Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

1.2.1.Şeyh Said isyanı ve Takrir-i Sükun Kanunu

1.2.2.İzmir suikast girişimi

1.2.3.Serbest Cumhuriyet Fırkası

1.2.4.Menemen olayı

1. Halk Fırkası

23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk grubu isimli bir grup kuruldu. 10 Mayıs 1921 tarihinde kurulan bu gruba 261 civarında milletvekili katıldı. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk grubu bir bildiri yayınlayarak Misak-ı Milli amacının gerçekleştirilmesinden sonra yönetimde ve ekonomide inkılaplar gerçekleştirileceğinden bahsetti. Meclis de bu grubun karşısında ikinci grup olarak adlandırılan bir muhalif grup oluşturuldu. Kurtuluş savaşının sona ermesinden sonra siyasi etkinlikler ön plana çıkmıştı. Bundan hareketle Halk Fırkası adı ile bir siyasi partinin kurulmasına karar verildi. Mustafa Kemal Paşa 6 Aralık 1922 tarihinde basına verdiği röportajda Halk Fırkası adında bir siyasi partinin kurulacağını açıkladı. Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Nisan 1923 tarihinde seçimlere gidilmesi kararını aldı. Mustafa Kemal Paşa cemiyet başkanı olarak bir bildiri yayınladı . Bu bildiride Devletin teşkilatlanmasını tamamlamak ve ekonomiyi geliştirmek için uygulanacak çalışmaları 9 umdede (ilke) topladı. Netice itibarıyla bu 9 umdede Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk grubunun Halk Fırkasına dönüştürüleceği ifade edilmişti. Müdafaa-i Hukuk grubundan seçimlere milletvekili adayı olarak girmek isteyenler 9 umdeyi kabul ettiklerini belirtmek mecburiyetindeydi. Seçimlerden sonra bir araya gelen milletvekilleri 106 maddeden oluşan parti tüzüğünü hazırladılar. Parti tüzüğü 9 Eylül 1923 tarihinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk grubu tarafından onaylanarak Halk Fırkası kuruluşunu gerçekleştirmiş oldu. Genel başkanlığı Mustafa Kemal Paşa , genel sekreterliğe Recep Peker seçildi. 29 Ekim 1923 tarihinde Mustafa Kemal Paşa cumhurbaşkanı seçilince 19 Kasım 1923 tarihinde bu siyasi partinin genel başkanlığını vekaleten Malatya Milletvekili İsmet İnönü'ye bıraktı. Bu süreç İsmet Paşa'nın resmi olarak ikinci adam konumuna gelmesi idi. Bu durum Atatürk'ün vefatından sonra İnönü'nün cumhurbaşkanlığına seçilmesinde etkili olacaktır. (Turan,1995:95-96)

Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan ilk hükümet şu isimlerden oluşmuştur.

İsmet İnönü	Başbakan ve Dışişleri Bakanı
Mustafa Fevzi Bey	Şer'iyeye Bakanı
Mareşal Fevzi Çakmak Paşa	Genel Kurmay Bakanı
Ferit Tek	İçişleri Bakanı
Hasan Fehmi Bey	Maliye Bakanı
Kazım Özalp	Milli Savunma Bakanı
Hasan Saka	İktisat Bakanı
Seyit Bey	Adalet Bakanı
Safa Uzer	Maarif Bakanı
Muhtar Cilli	Bayındırlık Bakanı
Doktor Refik Saydam	Sağlık Bakanı
Mustafa Necati Bey	Mübadele, İmar ve İskan Bakanı (Turan,1995:38)

Bu siyasal Parti Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adı verilen muhalefet partisinin kurulması aşamasında 10 Kasım 1924 tarihinde adını Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirdi.

Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhurbaşkanlığına seçilmesi Cumhuriyetin ilk hükümetinin başbakanlığına İnönü'nün getirilmesi ve aynı zamanda İsmet Paşa'nın Halk Fırkasının genel başkanı olmasından sonraki süreçte Meclis içerisindeki var olan muhalif harekette bir kıpırdanma başladı. Rauf Orbay , Kazım Karabekir Paşa Refet Bele, ve İsmail Canpolat çevresinde bir muhalefet partisinin kurulacağı haberleri duyulmaya başladı. Kazım Karabekir Paşa ve Ali Fuat Cebesoy komutanlık görevlerinden ayrılarak milletvekilliğini tercih ettiler ve ayrı bir parti kurma kararlarını açıkladılar. (Turan,1995:98)

Muhallif güç bir gensoru önergesinde kendisini ortaya çıkaracaktı. 20 ekim 1924 tarihinde Esat beyin imar ve iskan bakanına verdiği soru önergesi , İsmet Paşa hükümetini ilgilendiren bir güven oylamasına dönüşmüştü. Yapılan oylamada hükümet 146 güven oyu alırken 18 red oyu almıştı. Red oyu veren milletvekilleri halk fırkasından istifa etti. (Ertan,2017:165) 17 Kasım 1924 tarihinde içişleri bakanlığına yapılan resmi başvuru neticesinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruldu. Bu siyasal partinin başkanlığına Kazım Karabekir Paşa 2. başkanlıklara Rauf Orbay ve Doktor Adnan Adıvar , genel sekreterliğe ise Ali Fuat Cebesoy seçildi. Bu siyasal partini sahip olduğu milletvekili sayısı 28 'e kadar çıktı. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının programı 58 maddeden meydana geldi. 1. maddede Türkiye devletinin halkın hakimiyetine dayanan bir cumhuriyet olduğu 2. maddesinde partinin liberalizm ve demokrasi esasına dayandığı 6. maddesinde ise partinin dini inançlara saygılı olduğu hükmüne yer veriliyordu. (Acun,2015:206-207) Partinin bir yönü ile sosyal gelişmeden yana diğer bir yönü ile gelenekçi bir yol takip edeceği belli olmuştu.

Şeyh Said isyanının başlamasından sonra bu isyanın bastırılmasına ilişkin olarak Takrir-i Sükun kanunu çıkartıldı. İstanbul'da yakalanan bazı şahısların isyanla ilişkili olarak terakkiperver Cumhuriyet Fırkasına üye kazandırmak için çalıştıkları anlaşılmıştı. Bunula ilgili bazı belgeler ele geçirilmişti. İstiklal mahkemesi 25 Mayıs 1925 tarihinde ayaklanma bölgesindeki Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası şubelerinin kapatılmasına karar verdi. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası yönetimi suçlamaları reddetti Bakanlar kurulu 3 Haziran 1925 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının tüm merkez ve şubelerinin kapatılmasını kararlaştırdı. (Ertan,2017:169)

Bu siyasal partinin neden uzun soluklu siyasal yaşam içerisinde yer alamadığını değerlendirecek olursak,

- 1.Partini tavanı yani yönetim kademesi partinin tabanına hakim olamamıştı.
- 2.Parti laiklik hususunda bir prensip ortaya koyamamıştı.
- 3.Kuruluş aşamasında acele davranılmış, siyasi dengeler gözetilememişti.
- 4.Partiler arası ilişkilerin henüz demokrasi için hazır olmadığını göstermişti.

13 Şubat 1925 tarihinde Bingöl'de baş gösteren bu isyanın nedenleri şunlardı;

1.Topraklarımız üzerinde bir kürt devleti kurmak

2.Cumhuriyet rejimini ortadan kaldırmak

3.Musul meselesi münasebetiyle avantajlı duruma geçmek isteyen İngilizlerin kışkırtmaları

Ayaklanmanın başlamasından kısa bir süre sonra Başbakan Fethi Okyar konuya ilişkin olarak mecliste bazı açıklamalarda bulundu. Buna göre daha önce bastırılan Nasturi ayaklanması için bir soruşturma açıldığını bu soruşturma kapsamında Şeyh Sait isimli kişinin tanık olarak Bitlis'e çağrıldığını ifade etti. Ancak Şeyh Sait cezalandırılacağından korkmuş ve Hınıs'dan ayrılmıştı. İstanbul'dan gelen oğlu Ali Rıza Şeyh Sait'e Seyit Abdülkadir'in Hakkari yöresine gelip bir ayaklanma başlatacağına ilişkin bilgiler verdi. Bunun üzerine Şeyh Sait Karlıova, Bingöl, Genç yörelerini dolaşarak devlet aleyhinde olan kişilerle temas sağladı. Yanında bulunan iki kişni kaçak olduğunu saptayan jandarmalar ile Şeyh Sait'in adamları arasında çıkan çatışmada jandarma erlerini rehin alarak ayaklandı. Başbakan Fethi Bey isyanı Türkiye Büyük Millet Meclisine bu ifadelerle duyurmuştu. (Turan,1995:106-107)

Türkiye Büyük Millet Meclisinde Cumhuriyet Halk Fırkası hükümeti muhalefette bulunan terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının desteği ile ayaklanma bölgesine yakın vilayet ve ilçelerde bir ay süreyle sıkı yönetim ilan edilmesi önerisi kabul edildi. Böylece başbakan Fethi Okyar hükümeti güven tazelemişti. (Turan,2015:114)

Alınan bu önlemlere rağmen isyan ilk aşamada bastırılmadı. Tümen komutanı Kazım Dirik isyanı bastırmakla görevlendirilmişti ancak bu durum mümkün olmadı. Konuya ilişkin olarak iktidar partisi bir grup toplantısı gerçekleştirdi Başbakan Fethi Bey ağır bir şekilde eleştirildi. Görüşmeler neticesi yapılan oylamada 60 kabul 94 red oyu aldı. Başbakan Fethi bey 3 Mart 1925 tarihinde istifa etti. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa hükümeti kurma görevini İsmet İnönü'ye verdi. İnönü yapmış olduğu konuşmada isyanı bastırmak için özel tedbirler alacağını ifade etmişti. (Turan,1995:117)

Takrir-i Sükun Kanunu (Huzuru Koruma)

Bu kanun şu hususlara yer vermişti “ ayaklanmaya ve memleketin sosyal düzenini, huzurunu, asayişini bozmaya neden olacak bütün girişim ve yayınları hükümet cumhurbaşkanının onayı ile yasaklamaya yetkilidir. Bu gibi girişimleri hükümet istiklal mahkemesine verebilir”

Takrir-i Sükun yasa tasarısı 4 Mart 1925 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girdi. Terrakkiperver Cumhuriyet Fırkası bu kanun tasarısını demokratik olmadığı gerekçesi ile eleştirmişti. Hükümet yasanın kabulünden sonra biri doğu bölgesinde diğeri Ankara'da olmak üzere iki istiklal mahkemesi kurulması önerisi mecliste kabul edildi. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa ve Fevzi Çakmak Paşa bir toplantı gerçekleştirerek isyanın bastırılması görevi ordu müfettişi Kazım Orbay'a verildi. Şeyh Sait aynı günlerde Diyarbakır'a saldırmış (7 Mart 1925) ordu komutanı Kazım Orbay , Kolordu Komutanı Mürsel Bakü ve Vali Cemal Bardakcı'nın gerekli önlemleri almasıyla püskürtülmüş ve Hani'ye çekilmek zorunda kalmıştır. Ordumuzun aldığı etkin tedbirler neticesinde bozguna uğrayan Şeyh Sait 400 kişilik silahlı adamıyla İran'a kaçmak istemiştir. Kendileri Murat nehri üzerindeki Abdurrahman Paşa köprüsünde 13 Nisan 1925 akşamı yakalandılar. Şeyh Sait ve onunla yargılanan 81 kişi hakkındaki karar 28 Haziran 1925 tarihinde Diyarbakır'da Doğu İstiklal mahkemesi tarafından açıklandı. Şeyh Sait ve 47 kişi idam cezasına çarptırıldı. (Ertan,2017:168-169)

Şeyh Said ayaklanmasının bastırılması ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının takrir-i sükun kanununa dayanılarak kapatılması siyasal yaşamdaki devam eden dalgalanmaları durduramamıştı. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Paşa devletimizi karanlık günlere sürüklemek isteyen kişi ve grupların hedefindeydi. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa Bursa ve İzmir'i kapsayan bir inceleme gezisine çıkmak istedi. Bursa'da bulunduğu 17 Haziran 1926 tarihinde İzmir'de bir suikast tasarlayan Ziya Hurşit, Rizeli İsmail, Batum'lu Gürcü Yusuf ve Çopur Hilmi'den oluşan bir grup silahlarıyla birlikte ele geçirildi. Bu hain girişimi motorcu Şevki isimli şahıs İzmir valisi Kazım Dirik'e ihbar etti. İhbar üzerine Gaffarzade otelinde kalan Ziya Hurşit silahlarıyla yakalandı. Diğer 3 kişi ise Ragıp Paşa otelinde yakalandı. Vali Kazım Dirik suikast ihbarını cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya ve başbakan İnönü'ye bildirdi. Başbakan İnönü olayı Ankara İstiklal mahkemesinin soruşturmasını istedi. Böylece mahkeme heyeti İzmir'e hareket etti. Soruşturmalar neticesinde suikastcilerin olayı şu şekilde gerçekleştirecekleri anlaşıldı. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa istasyonda treninden inecek makam arabasına binecekti. İzmir kemeraltına giderken arabası Gaffarzade oteli civarında yolun virajı münasebetiyle mecburen yavaşlayacaktı. Pusu kuran suikastciler önce el bombalarını atacaklar korumaların ve vatandaşların paniğe kapılmasından yararlanarak çapraz ateşe alacaklardı . Kendilerini bekleyen araba ile Karşıyaka'ya gidecekler . Orada kendilerini bekleyen sandalcı Şevki tarafından Yunanistan'ın sakız adasına kaçacaklardı. (Ertan,2017:170)

İstiklal mahkemesi 19 Haziran 1925 tarihinde bir bildiri yayınladı. Ziya Hurşit Suikastçilerin elebaşı olarak ifade edilmişti. Suikast girişiminin gizli bir komitenin düzenlediği programın bir sonucu olduğu ifade edilmiş . Asıl amacın ise silah gücüyle hükümetin değiştirilmesi olduğu ifade edilmiştir. İstiklal mahkemesi suikast hakkında kararını 13 Temmuz 1926 tarihinde açıkladı sanıkları 4 gruba ayırdı.

1.Tetikciler

2.Suikastcileri azmettirenler

3.Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya karşı cephe almış olan bazı eski ittihatçılar

4.Kapatılan Terrakkiperver Fırkası'nın bazı üyeleri

İlk 2 grupta bulunan 15 kişi anayasayı silah gücüyle değiştirme suçundan idam cezasına çarptırıldı. İzmir'deki soruşturmalar sona erdikten sonra mahkeme heyeti Ankara'ya döndü. Burada bazı eski ittihatçıların iktidarı ele geçirmek maksadıyla gizli bir teşekkül oluşturmak suçundan 4 kişiye idam cezası verildi. Böylece suikast olayı ve onunla ilişkili olduğu kabul edilen İttihatçılar davasında idam edilen kişilerin sayısı 18 olmuştur. Rauf Orbay'a ise 10 yıl sürgün cezası verildi. Mustafa Kemal Paşa'ya karşı düzenlenmek istenen birçok suikast girişimi olmuştur. Ancak en organize olanı İzmir suikast girişimiydi. (Turan,1995:146-147)

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa milletimizde , basında ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir huzursuzluğun olduğunun farkındaydı. Kendisi çözümü şöyle düşünmekteydi . Biran önce çok partili siyasal yaşama geçelim ilk adım olarak yeniden bir muhalefet partisi kurulsun. Böylece meclis içerisinde iktidar muhalefet ekseninde ekonomik ve siyasal meseleler masaya yatırılsın ve biran önce çözüm yolu bulunsun. Ancak geçmişte başarılı olmayan çok partili siyasal yaşama geçiş denemelerinden dersler alınsın. Mustafa Kemal Paşa yeni bir partinin kurulması girişimi ile bizzat kendisi ilgilendi. Hatta bu partinin başına eski arkadaşı olan Fethi Okyar'ı uygun gördü. Bu yeni parti kurulurken bazı ilkelere bağlı kalması uygun görülüyordu.

1.Laiklik ilkesini kabul etmesi

2.Partinin bilime dayalı ciddi bir muhalefet görevi üstlenmesi

3. Milletimiz arasında kavgalara neden olacak geniş bir teşkilatlanmadan ve abartılı eylemlerden kaçınması.

(Turan,1995:292-293)

İstanbul'a gelen Fethi Bey Yalova'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret etmek isteyince kendisini Yalova'ya çağırdı. Bu görüşmelere bazı zamanlar Başbakan İnönü'de katıldı. Fethi Okyar'ın liberal düşüncesini ortaya koyacak serbest Cumhuriyet Fırkası adıyla yeni bir siyasi partinin kurulmasına karar verildi. Atatürk kamuoyunun nabzını tutabilmek için Vakıf gazetesinden Asım Us'u Yalova'ya çağırmıştı. Böylece serbest cumhuriyet fırkasının kurulacağına ilişkin ilk haber 9 Ağustos 1930 tarihinde Vakıf gazetesinde yayınlandı. Mustafa Kemal Paşa ile Fethi bey bu siyasal partiye ilişkin olarak karşılıklı birbirlerine mektup yazdılar. Önce Fethi Bey cumhurbaşkanına hitaben yazdığı mektubunda şunları ifade etti ''görevi münasebetiyle Paris'te bulunduğu süreçte ülkenin maliye ve iktisat alanında sıkıntıların yaşandığını ifade ediyordu. Hükümet milletin kaldıramayacağı vergiler koymuş bunun neticesinde Türk parasının değeri düşmüştü. Mektubuna şu cümlelerle son vermişti. Cumhuriyetçi ve laik ancak cumhuriyet halk fırkasının maliye ,iktisat ,iç ve dış siyasetlerine muhalefet eden bir parti olarak siyasi hayata atılmak istediğini ifade etmişti. Cumhurbaşkanı ise verdiği cevabında Laiklik ve cumhuriyet esasında beraberiz demişti. . Bir süre sonra Fethi Okyar Gümüşhane milletvekilliğine seçildi Atatürk yeni partiye önemli destek veriyordu. Hatta eski arkadaşı Nuri Conker , Tahsin Uzer ve kız kardeşi Makbule Atadan'ın bu partiye katılmalarını sağladı. (Turan , 1995:294)

Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930 tarihinde İstanbul valiliğine yapılan başvuru neticesi kuruldu. Genel başkanlığına Fethi Okyar Genel sekreterliğine Nuri Conker seçildi. Partinin sahip olduğu milletvekili sayısı 14 idi. Bu siyasal parti için 11 maddeden oluşan bir program hazırlanmıştı. Buna göre serbest cumhuriyet fırkasının cumhuriyetçilik ,Milliyetçilik , Laiklik ilkelerine bağlı olduğu vergi oranlarının halkın ekonomik gücüne göre düzenleneceği büyük bayındırlık yatırımlarında dikkatli davranılacağı, ,yabancı sermayeye kolaylıklar sağlanacağı dış politikada milletler cemiyeti ile sıkı temaslar kurulacağı gibi hükümler yer almıştı. Serbest cumhuriyet fırkası kuruluşunu gerçekleştirdikten sonra genel başkan olan Fethi Bey iktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkasının genel başkanı ve başbakan olan İnönü'yü ağır bir şekilde eleştirdi. Eleştirilerin ana noktası demiryolu yatırımlarıydı. Bir süre sonra yakında gerçekleşecek olan belediye seçimlerine katılma kararı aldı. Bundan hareketle Fethi Bey İzmir'e seçim gezisi düzenledi. Gemi ile İzmir'e vardığında 40.000 kişilik bir taraftar kitlesi karşılamıştı. İzmir valisi olan Kazım Dirik Fethi Beyin seçim mitingi düzenlemesini engelledi. Durum cumhurbaşkanına bildirildi. Atatürk'ün devreye girmesiyle Vali özür diledi ve mitinge müsaade etti. 5 Eylül 1930 tarihinde İzmir'de cumhuriyet halk fırkası adına Mahmut Esat Bozkurt Bey bir miting düzenleyecekti. Serbest Cumhuriyet Fırkası adına Fethi Bey düzenleyecekti. Her iki siyasal partinin taraftar kitlesi arasında sloganlarla başlayan tartışma şiddet olaylarına dönüştü. Maalesef bu olaylarda 2 kişi öldü 15 kişi yaralandı. Ancak olayların bastırılmasından sonra 7 Eylül 1930 tarihinde Fethi Okyar mitingini gerçekleştirdi. Belediye seçimlerinde 502 belediyeden 22 'sini Serbest Cumhuriyet Fırkası kazandı. Fethi Bey'in Türkiye Büyük Millet Meclisinde seçimlerde bazı mülki idarecilerin taraflı davrandığı iddiası ile içişleri bakanı Şükrü Kaya hakkında bir gensoru önergesi verdi. Atatürk iki lider arasındaki bu zıtlaşmayı önleyebilmek maksadıyla cumhurbaşkanlığından ayrılıp Cumhuriyet Halk Fırkasının başına geçmeyi düşünmüştü. Önce gensoru önergesinin sonuçlanması beklendi . İçişleri bakanı aklandı. Ardından Fethi Okyar 17 Kasım 1930 tarihinde partisinin fesih (dağılma) kararını açıkladı. Gerekçesinde siyasal alanda Atatürk ile karşı karşıya gelmek istemediğini ifade etti

Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

Serbest Cumhuriyet Fırkasının siyasal hayatta uzun süreli varlık gösterememesinin nedenleri şöyledir,

1. Serbest Cumhuriyet Fırkasının yaşayabilmesi için gerekli olan destek sadece Cumhurbaşkanı Atatürk'ten gelmiştir.
2. İktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkasından yeni kurulan bu muhalefet partisine gerekli olan destek verilmedi
3. Fethi Bey yanlış bir muhalefet stratejisi izledi. Biran önce iktidara gelmek için yapmış olduğu açıklamalar siyasal tansiyonun yükselmesine neden oldu.
4. Fethi Bey iktidar partisinin demiryolu yatırımlarını ağır bir şekilde eleştirdi. Ancak demiryolu yatırımları sadece Başbakan İnönü'nün projesi değildi. Aynı zamanda Atatürk'ün yoğun destek verdiği projeydi . Bu durum Atatürk'ün Fethi Bey'e karşı duyduğu güvenin sarsılmasına neden oldu. (Turan,1995:292-309)

Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulması neticesinde çok partili siyasal yaşama geçiş süreci için atılan bu adım başarılı olamadı . Laiklik düzeninde gerçekleştirilen inkılap hareketleri dinsel kurallara katı bir şekilde bağlı olan marjinal çevrelerin tepkilerine yol açtı. Bu sebeple güvenlik güçlerinin kolayca erişemeyeceği sakin bir kent olan Menemen ilçesi hedef seçildi . 23 Aralık 1930 yılında 6 kişinin bu kentimize gelerek şeriat istemeleri ile olaylar başladı. Devletimiz aleyhine sloganlar atan bu gruba müdahale eden asteğmen Kubilay Hasan ve Şevki adındaki 2 bekçi feci şekilde şehit edildi. Olayın azmettiricisi olan Şeyh Esat'ın Şeyh Sait ile irtibatlı olduğu tespit edildi. Bu olay arkasında başka güçlerin bulunduğu şüphe edilmesinden dolayı çok yönlü soruşturuldu. (Acun,2015:212)

Mustafa Kemal Paşa İsmet İnönü, Kazım Özalp, Fevzi Çakmak Paşa ve Şükrü Kaya'nın katıldığı toplantıda Menemen olayı masaya yatırıldı. Bu olay bir ayaklanma olarak görüldüğünden Menemen ve çevresinde sıkı yönetim ilan edildi. Korgeneral Mustafa Muğlalı başkanlığında bir askeri mahkeme oluşturularak şeyh Esat'da dahil olmak üzere bütün sorumlular tutuklandı. 28 kişi idam cezasına çarptırıldı. Şehidimiz Asteğmen Kubilay'ın ismi Türkiye Cumhuriyeti için bir simge olmuştu. (Turan,1995:313-314)

- AYBARS, Ergün (2000). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, Ercan Yayınevi, İzmir.
- ACUN,Fatma(2015).Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi.Siyasal Kitabevi,Ankara.
- ERTAN, Temuçin Faik (2016). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- ŞİMŞEK,Halil (2001).Geçmişten Günümüze Bingöl ve Doğu Ayaklanmaları,T.C.Kültür Bakanlığı,Ankara.
- TURAN, Şerafettin (1991). *Türk Devrim Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- TURAN, Şerafettin (2004). *Mustafa Kemal Atatürk*, Bilgi Yayınları, Ankara.
- YETKİN,Çetin (2004).S.C.F.Olayı,Otopsi Yayınları,Ankara

Konuyla İlgili Başvurulacak Diğer Kaynak Eserler

- Türk Parlamento Tarihi(1997).T.B.M.M.Yayınları,Ankara.
- KOCATÜRK, Utkan (1988). *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi*, TTK, Ankara.
- Nutuk, (2007). haz. Kemal Gurulcan, Truva, İstanbul.

HAFTALIK KONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1	Halk Fıkası'nın kuruluşunu değerlendiriniz?
2	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kuruluşunu değerlendiriniz?
3	Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapanma nedenlerini değerlendiriniz?
4	Şeyh Said isyanı hakkında bilgi veriniz?
5	İzmir suikast girişimi hakkında bilgi veriniz?